

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE ELIŠKY ZEMANOVÉ Dětské folklorní soubory jako způsob uchovávání tradic na Doudlebsku

Téma bakalářské práce Elišky Zemanové vzniklo uskrovněním původního záměru prozkoumat vliv lidových tradic na členy dětských folklorních souborů z oblasti Doudlebska (str. 6). Protože se autorka svého původního náročnějšího záměru nevzdává (str. 32), lze ji chápat jako podklad, zmapování terénu či přípravnou fázi práce diplomové.

Práce je dobře postavena, má přehlednou, logickou a postupně se rozvíjející strukturu. Zejména poslední kapitola, v níž autorka velmi trefně vystihuje specifika, shody i rozdíly, jakož i základní problémy či budoucí výzvy jednotlivých dětských souborů na Doudlebsku, je bezpochyby nejpřínosnější, a to především proto, že právě v této části autorka nejvíce vychází ze svých osobních zkušeností. Nejen z Úvodu i Závěru, ale i ze samotného přístupu k problematice je patrné silné osobní zaujetí zpracovávaným tématem, které velmi oceňuji. Z formálního hlediska nelze práci nic závažnějšího vytknout, snad jen závěrečná korektura textu mohla být pečlivější, protože zejména překlepy a chyby v interpunkci jsou poměrně časté. Na str. 21-22 jsou také chybně uvedena čísla obrázkových příloh.

Přestože podle seznamu literatury autorka vychází z dostatečného množství zdrojů, s některými uvedenými tituly pracuje kupodivu jen minimálně (např. s encyklopedií *Lidová kultura* či kolektivní monografií *Jihočeská vlastivěda. Národopis*), ačkoli je lze považovat za stěžejní. Především s ohledem na autorčino osobní zaujetí pro lidovou kulturu mi některé důležité publikace, o které by se mohla výrazně opřít, chybějí (především obsáhlá kolektivní monografie *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada – Lidová kultura* a Jan Šimánek *Putování Doudlebskem za jeho písmáky*), na jiné, méně známé či hůře dostupné tituly bych autorku tímto rád upozornil (např. František Jílek: *Jihočeský člověk a jeho řeč*, Emanuel Drobil: *Jihočeské dítě* či Jaroslav Markl: *Dudy a dudáci. O jihočeských lidových písních a lidové hudbě*). Za připomenutí stojí i dvě nedávné knižní novinky od Aleny Vondruškové *Český lidový a církevní rok* a Evy Večerkové *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*, na které autorka jistě dříve či později ve svém zájmu o folklor narazí.

Na druhou stranu v podkapitole 3.1 „Obřady, zvyky a obyčeje na Doudlebsku“ (str. 16-21) autorka vychází výhradně z literatury a takto zprostředkované informace prakticky nekonfrontuje s vlastním pozorováním, zkušenostmi či zážitky, ačkoli (jak píše v Úvodu) v samotných Doudlebech jako ohnisku celé národopisné oblasti prožila část dětství. Přitom je jasné, že praxe se od toho, co je psáno, může významně lišit. Tak například autorka na str. 17 přejímá tvrzení (pražské) etnografky Jiřiny Langhammerové, že koledníci doudlebské růžičkové masopustní koledy rozvíjejí taneční obřadní kolo netypicky proti směru hodinových ručiček, ačkoliv z vlastní divácké zkušenosti (a lze si to ověřit i na internetových záznamech) vím, že ve skutečnosti se doudlebská růžičková koleda v tomto ohledu neliší a probíhá po směru hodinových ručiček, tedy zleva doprava (což se většinou zdůvodňuje jako obřadní nápodoba oběhu slunečního kotouče po obloze) – koneckonců i z autorčiny vlastní fotografické přílohy na str. 37 je pohyb tanečníků zleva doprava jasně patrný. Není tedy jasné, proč autorka dává přednost literatuře před tím, co vidí na vlastní oči.

Kromě těchto zásadnějších připomínek, jež se týkají využívání informačních zdrojů, lze zmínit některá drobná opomenutí, otázky či sporné body:

- Ve výčtu specifických žánrů dětského folkloru (str. 8) bych doporučoval neopomíjet i ty, které uvádí už K. J. Erben ve svých *Prostonárodních českých písních a říkadlech*, totiž „rozpočítadla“ a „posměšky“. I ty mají velký pedagogický potenciál.
- Když autorka píše, že „*dětský folklor by se neobešel bez dospělých*“ (str. 8), je to pravda pouze u tzv. folklorismu; původně existovala folklorní tradice udržovaná pouze mezi dětmi; ještě ze svého dětství si např. vybavuji oblíbenou píseň „Na kopečku v Africe“, kterou mě nikdo z dospělých rozhodně neučil a která prozrazuje dětský původ, stejně jako početně-výtvarná hříčka „Pětka, šestka, sedmička – Hitlerova hlavička...“; dodnes existuje i spousta pohybových či slovních her, které se zcela obejdou bez instrukce či kontroly dospělých, a na venkově se místy udržují dětské obchůzkové tradice, které se předávají z generace na generaci nápodobou.
- V charakteristice národopisné oblasti Blat (str. 15), bylo by vhodnější rozlišovat její tři poměrně specifické podoblasti – tedy Blata třeboňská, Blata soběslavsko-veselská (pšeničná, bohatá či velká) a Blata zbudovsko-hlubocká (svobodná či malá). Uvedená charakteristika totiž odpovídá pouze Blatům soběslavsko-veselským.
- Vlastní oblast Doudlebska autorka charakterizuje uzavřeností, izolovaností a z toho plynoucí konzervativností (str. 16). To je ale sporné tvrzení, protože Doudlebsko bylo silně pod vlivem oblasti bavorské a hornorakouské, jak je ostatně patrné z mladší fáze doudlebského kroje nebo z prastaré tradice šavlového (mečového) tance; za více izolovanou a uzavřenou oblast lze považovat spíše oblast soběslavsko-veselských Blat, i když je pravda, že Doudlebsko je dnes nejkonzervativnější ve smyslu udržování některých tradic. Určitě však nelze souhlasit, že by se Doudlebsko vyvíjelo mimo dosah větších měst – jde o území mezi Českými Budějovicemi a Lincem, které pro zdejší obyvatele byly přirozenými tržními centry.
- Zcela souhlasím s názorem, že „*soubory a hlavně jejich vedoucí a choreografové by se měli snažit pečlivě vybírat, jaké písně či další prvky dětem předávají. Nepřebírat zvyky a písně a taneční prvky jiných regionů jen proto, že jsou pro nás v tuto dobu líbivé. Doudlebský národopisný region má mnoho svých přirozených a krásných tradic*“ (str. 31). Na druhou stranu je třeba připustit, že v oblasti (nejen) lidové kultury většinou přesné regionální hranice neplatí už jen proto, že často nelze spolehlivě doložit či dohledat původ jednotlivých kulturních prvků, ať už jde o písně, taneční formy, prvky kroje, výtvarné či řemeslné techniky, zvyky, pověsti nebo jazykový dialekt. Tyto jednotlivé prvky nikdy společně nevytvářejí ucelenou národopisnou oblast a ve svém teritoriálním zastoupení často hranice jednotlivých regionů překračují, přičemž žádný z těchto prvků není natolik nadřazený a základní, aby se dala národopisná oblast vymezit pouze a jenom na jeho základě.
- Skladatel a sběratel Karel Weis, autor patnáctidílné sbírky *Český jih a Šumava v písni*, nestačil již v roce 1944 vydat šestnáctý díl věnovaný právě Doudlebsku. Rukopis by se měl nacházet v jeho osobní pozůstalosti v archívu muzea ve Veselí nad Lužnicí. Pracuje s tímto zdrojem některý z doudlebských folklorních souborů?

I přes výše uvedené připomínky jde o práci, která autorce poslouží jako dobrý odrazový můstek k dalšímu teoretickému studiu, ale i v její záslužné a sympatické snaze předávat dědictví lidových písní a tanců dětem. V tomto ohledu splňuje bakalářská práce Elišky Zemanové svůj pracovní účel, a proto ji doporučuji k obhájení a navrhuji známku v rozmezí **výborně – velmi dobře**.

25. dubna 2016 v Českých Budějovicích

PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky TF JU
v Českých Budějovicích